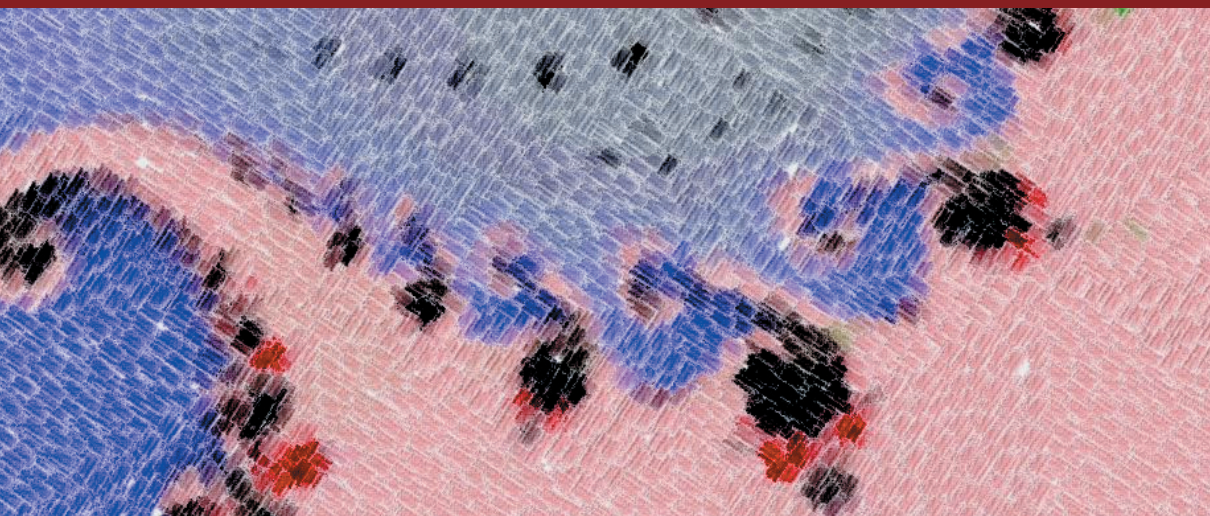

Teemu Jokela

Teko ja elämä

Filosofisen psykologian tutkielma

TEKO JA ELÄMÄ

TEEMU JOKELA

TEKO JA ELÄMÄ

*Filosofisen psykologian
tutkielma*

4. painos

© Teemu Jokela 2020

Kustantaja: Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-803-602-9

Sisältö

Esipuhe / 7

I OSA IHMINEN YKSILÖNÄ

- 1 Ruumis ja sen tajuisuus / 13
- 2 Esitajuinen aktiviteetti / 23
- 3 Varsinainen tietoisuus / 36

II OSA ELÄMÄN KULKU

- 4 Ymmärryksen perusrakenteita / 49
- 5 Inhimillinen motivaatio / 58
- 6 Yksilöllinen elämäntapa / 72
- 7 Inhimillinen vuorovaikutus / 82

Kirjallisuus / 95

Esipuhe

Ihmiselle, kuten eläville olennoille ylipäätään, on tyypillistä kiinnostua osaltaan maailmasta ja sen ilmiöistä. Tämä ominaisuus on paitsi luontainen, myös käytännöllinen, maailmaa koskevan ymmärryksen auttaessa jos ei nyt hallitsemaan sen eri ilmiöitä, niin ainakin tulemaan niiden kanssa paremmin toimeen. Mutta ihminen on sinänsä paitsi tiedon muodostaja, myös itse oman tietonsa kohde, oman olemassaolonsa tutkija ja ihmettelijä. Käsillä olevan työn tarkoituksena on juuri tämä yhteinen ihmisyytemme, sen yleisinhimillisen perustan kartoittaminen. Olen kirjoittanut työn tarkoituksella luonteeltaan johdannomaiseksi.

On tietysti ilmeistä, että jokainen ihminen on yksilö, omine erityispiirteineen. Tämä on syytä huomata myös käytännössä, aina valmiina sen tai tuon yksilön ominaispiirteiden kuunteluun. Toisaalta yleisen ihmisyyttä koskevan teorian rakentaminen on sekin perusteltua. Vaikka tämän kaltainen luonnostelma ei voikaan kattaa kaikkea ihmisessä, ei ainakaan yksittäisessä ihmisolennossa, niin kuitenkin osoittautua siellä täällä hyödylliseksi pyrittäessä ymmärtämään tiettyä yksittäistä ihmistä tai ihmisjoukkoa.

Käsillä olevan työn teoreettiseksi tyyli-lajiksi voisi määritellä vaikkapa *filosofisen psykologian*. Mutta onkin kokonaan toinen asia pyrkiä sanomaan, mitä tämä sitten

on. Selvästikin on kysymys psykologisoivasta tutkimusotteesta, mikäli näin halutaan samalla – mutta kuitenkin sen kaltaisesta psykologiasta, joka ei oikeastaan perustu niinkään empiiriseen kuin rationaaliseen tutkimukseen. Empiirisen aineiston, sikäli kuin sitä yleisluontoisia esimerkkejä lukuun ottamatta esitän, olen poiminut pääosin psykodynaamisesta kirjallisuudesta.

Voinemme havainnollistaa filosofian ja psykologian suhdetta ajattelemalla vaikkapa yksilön asemaa keskellä maailmaa. Psykologia on keskittynyt kuvaamaan ihmis-persoonallisuutta kuin ympäristöstään eristäytyneenä yksikkönä. Esimerkiksi yksilön motiivit on nähty ikään kuin tämän päässä tai mielessä vaikuttavina, keskenään kamppailua käyvinä voimina. Filosofisen antropologian piirissä ihmistä on sitä vastoin tarkasteltu maailmassa elävänä olentona. Mutta nämä näkökulmat ovat osaltaan yhteen sovitettavissa – tekemällä maailmassa elävän ihmisen psykologiaa. Mutta tämän havainnollistaminen onkin jo hieman monimutkaisempi juttu, kuten tuonnempana tulemme toteamaan.

On helpompaa sekä lukijalle että kirjoittajalle, mikäli jälkimmäinen rakentaa työnsä jonkin teeman varaan. Tässä yhteydessä olen nähnyt mielekkääksi lähteä liikkeelle juuri *toiminnan* teemasta. Ensimmäinen osa keskittyy, eräiden alustavien huomioiden jälkeen tarkastelemaan inhimillistä toimintaa *ontologian* näkökulmasta. Tämä merkitsee käytännössä keskittymistä inhimillisen tajuisuuden ja toimintakyvyn pääpiirteisiin. Toinen osa käsittelee sitten toiminnan *dynamiikkaa*. Siinä lukija saa kohdata yleisinhimillisen motivaation ja yksilöllisen elämäntavan analyysin.

Huomattakoon, että työstä on sekä psykopatologiaa että kehityspsykologiaa koskevat kannanotot jätetty satunnaisten huomautusten varaan. Täten niiden puute ei

ilmaise niinkään tietämättömyyttä kuin tietoista valikointia.

Käsillä oleva työ ei ole suinkaan tekijän ainoa suurin piirtein samansuuntainen kehitelmä. Tässä on mainittava erityisesti jo kaksikymmentä vuotta sitten päivänvalon nähnyt *Eksistentiaalismi ja psykoanalyysi*. Koska tuota työtä ei ole ollut aikoihin saatavilla, olen harkinnut jo sen uudelleenjulkaisua. Mutta samalla olen saattanut havaita sen tätä varten liian alkeelliseksi ja tasapainottomaksi. Näinpä olenkin, jo toistamisen uhalla, päättänyt kirjoittaa saman kaltaisen teoksen uudelleen. Samalla olen pyrkinyt pitämään sen johdantoluontoisena, mikä on käytännössä merkinnyt myös monen aihepiirin laiminlyömistä.

Tarkkaan ottaen tässä työssä ei ole juurikaan sellaista, josta en olisi kirjoittanut aikaisemmin toisaalla. Kuitenkin tämä tarjonnee parhaan johdannon allekirjoittaneen edustamaan ihmiskuvaan.

Teemu Jokela

Psykologia erkaantui filosofiasta omaksi tieteenkseen vasta joitakin aikoja takaperin. Toisaalta psykologiaa on harjoitettu myös filosofian piirissä. Käsilläolevassa työssä Jokela tarkastelee tästä näkökulmasta inhimillistä toimintaa niin ontologian kuin dynamiikankin näkökulmasta. Lopputuloksena on eloisa ja yllättävä tutkimus siitä, mitä on olla ihminen keskellä tätä maailmaa.

